

แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากร
โรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี*
GUIDELINES FOR WORKING ACCORDING TO THE BRAHMA VIHARA
DHAMMA PRINCIPLES OF PERSONNEL KUMPHAWAPI HOSPITAL
KUMPHAWAPI DISTRICT UDON THANI PROVINCE

บุญเพ็ง สิทธิวงษา¹, กนกอร บุญมี² และ อาทิตย์ แสงเฉวก³

Boonpeng Sittivongsa¹, Kanokon Boonmee² and Artit Saengchawek³

^{1,2}มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

^{1,2}Northeastern University, Thailand

³มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

³Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

วันที่รับบทความ : 29 สิงหาคม 2567; วันแก้ไขบทความ 30 สิงหาคม 2567; วันตอบรับบทความ : 19 กันยายน 2567

Received 29 August 2024; Revised 30 August 2024; Accepted 19 September 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 345 คน และกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้มาติดต่อรับบริการ จำนวน 10 คน เป็นการศึกษา

Citation:

* บุญเพ็ง สิทธิวงษา, กนกอร บุญมี และ อาทิตย์ แสงเฉวก. (2567). แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนานาวิชาการสมัยใหม่, 2(5), 1-17.

Boonpeng Sittivongsa Kanokon Boonmee and Artit Saengchawek. (2024). Guidelines for Working According to the Brahma Vihara Dhamma Principles of Personnel Kumphawapi Hospital Kumphawapi District Udon Thani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 2(5), 1-17.;

DOI: <https://doi.org/10>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

service visitors. This is a quantitative and qualitative research. Statistics used include mean and standard deviation multiple regression analysis using sequential variable selection method accompanying the discussion of results Data analysis and descriptive analysis.

The research results found that: 1) Performance level according to the principles of Brahma Vihara Dhamma of personnel at Kumphawapi Hospital. Overall, it is at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Neutral side happy side aspects of love and compassion, respectively. 2) Factors influencing the performance according to the principles of Brahma Vihara Dhamma of personnel at Kumphawapi Hospital Significantly, they include the attentiveness aspect (X1), the evaluation aspect (X5), and the sincerity aspect (X3). The coefficients of the predictors in the raw score (b) were 2.128, .534, and .326, respectively and 3) Officers wish to be good to those who come to serve them willingly, be friendly, not obnoxious, and speak sweetly and sweetly. There is a desire for patients to be free from their current symptoms, receive close service, speak politely, and have a smiling face. Adhere to the principle of neutrality, trust, unbiased, and love. Solve problems with reason Work with pride Give importance to those who come to receive services willingly. Create motivation for personnel are fair knowing how to use Dhamma principles to apply in management by using the principles of Brahma Vihara Dhamma will make the work of personnel more efficient.

Keywords: Work Guidelines, Brahma Vihara Dhamma Principles, Hospital personnel

บทนำ

องค์กรจะประสบความสำเร็จจะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีมีระเบียบ แบบแผน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาองค์กรนั้นทรัพยากรมนุษย์นั้นสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการจัดการที่ดีเพราะยังมีคนมากปัญหาที่ยังมีมากยิ่งถ้าเป็นองค์กรที่ทำการเกี่ยวกับการให้บริการ ไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือรัฐบาลก็ตาม เช่น สถานีดารวจ ที่ว่าการอำเภอ โรงพยาบาล ธนาคาร องค์กรเหล่านี้จะต้องมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดึงงานบุคคลจะต้องมีแบบแผนในการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรเพราะบุคลากรเป็นเสมือนเครื่องจักรที่คอยขับเคลื่อนองค์กรนั่นเอง (ปราชญา กลางฉาย และ พงศา บุตรสุทธีวงศ์, 2550)

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงานประเภทใด พอสรุปได้ว่าหน้าที่หรืออาชีพเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะเข้าถึงธรรม การที่จะรู้จักโลกหรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงดีว่าอะไรเป็นอะไรจำต้องมีการทำสิ่งหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ เช่น อาชีพให้บริการจะทำหน้าที่ตัวเองลุล่วงไปได้ด้วยดีเสียก่อนการที่คนหนึ่งทำหน้าที่โดยตรงของตนโดยไม่มีมลทินต่างพริ้วยอมเป็นการเพียงพอที่จะทำให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไรโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็จะรู้จักชีวิตจิตใจตนเองว่าหมายความว่าอย่างไรเป็นสิ่งที่ควรยึดถือหลงใหลเพียงไรเป็นต้น ถ้าหากว่าไม่ได้ทำอะไรจริง ๆ จัง ๆ ก็ไม่เกิดประสิทธิผลในองค์กร (เมธาวิ อุดมธรรมานภาพ และคณะ, 2550)

ดังนั้นการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรเพราะองค์กรจะเดินไปได้จะต้องใช้เจ้าหน้าที่ที่มีคุณภาพจึงจะเป็นองค์กรที่ถือได้ว่าประสบความสำเร็จในองค์กรที่ให้บริการอย่างเช่นโรงพยาบาลบุคลากรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่คอยให้บริการประชาชนจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีเมตตาเพราะประชาชนที่มาใช้บริการส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ป่วยจึงต้องเข้าใจบริบทของผู้ป่วยให้ดีโดยใช้หลักธรรมมาเป็นแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปีโดยใช้หลักพรหมวิหารธรรม คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เมตตา (ธัญญภัสร ศิริธรรมาโรจน, 2559) การปฏิบัติตามหลักธรรมทางพุทธศาสนาพระธรรมปิฎกได้แสดงทัศนะว่าธรรมในพระพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นชุดเพราะเป็นระบบ คือ ระบบองค์รวมหมายความว่าต้องทำให้ครบชุดมีคุณภาพทั้ง 4 ด้าน นั่นคือหลักพรหมวิหาร 4 นี้ต้องทำให้ครบทุกด้านถูกต้องพอดีตามสถานการณ์กล่าวคือ 1) เมื่อเขาอยู่ภาวะปกติควรมีเมตตา ความรัก ความปรารถนาดี 2) เมื่อเขาตกหล่นไปจากสภาพที่ปกติ มีความทุกข์ ควรมีกรุณา 3) เมื่อเขาดีขึ้นประสบความสำเร็จมีความสุขทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงามควรมีมุทิตา และ 4) กรณีที่จะรักษา

ความถูกต้องชอบธรรมหลักการกฎเกณฑ์ควรมีอุเบกขาซึ่งแปลว่าคอยดูอยู่ใกล้ ๆ วางใจเป็นกลาง คือตั้งในอุเบกขาต้องเว้นจากอคติ 4 ไม่ให้ใจลำเอียงเพราะความรักความชิงความเขลาและความกลัวใจจึงจะเป็นอุเบกขาได้อุเบกขาเป็นธรรมที่มุ่งรักษาความเป็นธรรมในสังคมแล้วช่วยให้ชีวิตมีการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าเดิม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

จากปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยมองว่า ปัญหาหลาย ๆ ด้านยังต้องมีการปรับปรุงและแก้ไขอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาล โดยจะต้องมีการนำหลักกรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยหลักพรหมวิหารธรรมอย่างมากที่บุคลากรจะต้องนำมาปรับใช้อย่างเร่งด่วน และใช้ในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปัจจุบันสภาพปัญหาในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสาเหตุหลักมีอยู่สามข้อ 1) ผู้มาใช้บริการยังไม่เข้าใจกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ 2) ผู้มาใช้บริการสภาพจิตใจไม่ดีกระสับกระส่ายวิตกกังวล 3) สถานที่และสภาพอากาศถ่ายเทไม่สะดวกเท่าที่ควร และจะต้องมีบริบทที่รุ่มรื่นเหมาะแก่การนั่งพักรอการรักษาแบบครบวงจร (Kanokon, B. Sittivongsa, B. and Kenaphoom, S., 2021) ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และตามหัวข้อวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการปฏิบัติงาน

ความหมายของคำว่า การปฏิบัติงาน (Practice) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน หมายถึง การดำเนินไปตามระเบียบ แบบแผน การกระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ ปฏิบัติปรนนิบัติรับใช้

กิตติชัย ลาภวุฒิโรจน์ (2558) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงานไว้ว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่องค์กร กำหนดให้ บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริการให้เกิดความพึงพอใจตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็วซึ่งความสำเร็จนั้นจะต้องประกอบด้วยปริมาณของงาน เป็นต้น

2. แนวคิดหลักพรหมวิหารธรรม

ความหมายของพรหมวิหารธรรม

คำว่า “พรหมวิหาร” เป็นภาษาบาลี แปลความหมายไว้ว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างพรหม หรือของท่านผู้ใหญ่ ซึ่ง ประกอบด้วย 2 อย่าง คือ 1) พรหม หมายถึง พรหม หรือท่านผู้ใหญ่ 2) วิหาร หมายถึง เป็นเครื่องอยู่ เมื่อนำ 2 คำศัพท์มารวมกันตามหลักทางภาษา “พรหมวิหาร” จึงหมายถึง ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หรือธรรม ประจําใจของพรหม กล่าวคือ พรหมเป็นเทพเจ้าสูงสุดในศาสนาพราหมณ์ที่สร้างโลกและอภิบาลโลกตามทัศนะของพราหมณ์ เพราะถือว่า มนุษย์เมื่ออยู่กันไปพอถึงกัณฑ์หนึ่งโลกจะพินาศ และพระพรหมจะสร้างโลกขึ้นมาใหม่และจะลิขิตชีวิตมนุษย์ว่าจะเป็นอย่างใด แต่ทัศนะของพระพุทธศาสนาไม่เชื่อเหมือนศาสนาพราหมณ์และถือว่ามนุษย์ทุกคนมีส่วนรับผิดชอบในการสร้างสรรค์และอภิบาลสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2551) ได้ให้ความหมายของพรหมวิหารธรรม ว่า หมายถึง ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจําใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตแบบหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบนอกจากนี้ พรหมวิหารยังมีความหมายที่สามารถแปลอีกในหนึ่งว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหรือธรรมประจําใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม หรือเป็นเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่

3. สรุป

การปฏิบัติงานและพรหมวิหารธรรม หมายถึง ความสำเร็จในการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่องค์กร กำหนดให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์โดยตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริการให้เกิดความพึงพอใจตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างรวดเร็วซึ่งความสำเร็จนั้นจะต้องประกอบด้วยปริมาณของงาน โดยใช้เครื่องมืออยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหัวใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตแบบหมดจดและปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบนอกจากนี้ พรหมวิหารยังมีความหมายที่สามารถแปลอีกในหนึ่งว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหรือธรรมประจำใจที่ทำให้เป็นพรหมหรือให้เสมอด้วยพรหม หรือเป็นเครื่องอยู่ของท่านผู้มีคุณยิ่งใหญ่ของผู้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2,359 คน (ข้อมูลจากโรงพยาบาลกุมภวาปี วันที่ 18 กรกฎาคม 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 2,359 คน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ (Taro Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 345 คน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2560)

1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยการสัมภาษณ์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ได้จากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาจากความสามารถในการให้ความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ ได้แก่ ผู้บริหาร และผู้มาติดต่อรับบริการ จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและแบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการดังนี้

แบบสอบถาม (การวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนประกอบของแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และ ตอนที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

3. ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

การสร้างเครื่องมือเชิงปริมาณที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างแบบสอบถาม (2) กำหนดขอบเขตของคำถาม และโครงสร้างของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิดการวิจัย นำเสนอที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ (3) นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง และ (4) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ จำนวน 40 คน กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในคลาคร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลสามหมอก อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ที่ระกบความเชื่อมั่น 0.804 โดยใช้วิธีของ (Cronbach) จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดต่อไป

แบบสัมภาษณ์ (การวิจัยเชิงคุณภาพ) แบบสัมภาษณ์ออกเป็น 1 ส่วน ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกเสริมการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อต้องการให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ใช้สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้

4. ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมวิเคราะห์เป็นข้อมูลคำถามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบในเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี (2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาวางโครงสร้างแบบสัมภาษณ์โดยกำหนดขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามกรอบแนวคิดของการวิจัย และขอคำแนะนำจากที่ปรึกษาเพื่อความสมบูรณ์ในประเด็นและเนื้อหาในแบบสัมภาษณ์ยิ่งขึ้น (3) พัฒนาแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยยิ่งขึ้น และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป และ (4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างแล้วนำเสนอให้ที่ปรึกษาตรวจสอบและนำไปปฏิบัติในภาคสนามต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาและปรับปรุงจนมีคุณภาพในระดับที่ยอมรับได้ไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัยซึ่งผู้วิจัยขอความร่วมมือจากบุคลากร เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอน และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนแก่ผู้ช่วยวิจัย 2) การขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม และทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลนำเสนอบุคลากรเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกุมภวาปี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 4) แจกจ่าย และเก็บแบบสอบถามจากประชากร กลุ่มตัวอย่าง 5) รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์แล้วไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย ในลักษณะการวิจัยเอกสาร ได้แก่ ส่วนที่เป็นคำอธิบายจากเอกสาร หนังสือ ตำรา ที่เป็นแนวคิดทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติงาน

ตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงาน เพื่อขออนุญาต กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการ สัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้ง วัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มพูดคุยอย่างเป็น กันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของ ตนเองอย่างเต็มที่

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม หลังจากที่ได้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปราย ผล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลัก พรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ใช้การ วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปราย ผล 3) การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหาร ธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ใช้การ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือก และจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตาม วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 2) วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มาเป็นกรอบแนวคิดในแนว ทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 3) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ

และการตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ผลการวิจัย

1) ระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 1 ระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

การปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากร	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านความรักใคร่	3.02	0.42	ปานกลาง
ด้านความสงสาร	3.01	0.60	ปานกลาง
ด้านความยินดี	3.03	0.72	ปานกลาง
ด้านความเป็นกลาง	3.05	0.64	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.02	0.63	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$ S.D.=0.63) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความเป็นกลาง ($\bar{X} = 3.05$ S.D.=0.64) ด้านความยินดี ($\bar{X} = 3.03$ S.D.=0.72) ด้านความรักใคร่ ($\bar{X} = 3.02$ S.D.=0.42) และด้านความสงสาร ($\bar{X} = 3.01$ S.D.=0.60) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ลำดับตัวแปรที่ได้รับ การคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	763	.674		1.132	.258		
ด้านเอาใส่ใจดูแล (X ₁)	2.128	.056	.732	39.412	.000*	2.107	2.328
ด้านแก้ไขปัญหา (X ₂)	.283	.017	.420	16.613	.267	.317	.250
ด้านความจริงใจ (X ₃)	.326	.089	.270	7.011	.000*	.450	.801
ด้านความยุติธรรม (X ₄)	1.605	.075	.878	21.524	.579	1.458	1.752
ด้านการประเมินผล (X ₅)	.534	.051	.514	12.324	.000*	.735	.533

SE_{est} = ±.22517 R = .960; R² = .962 ; Adj. R² = .962; F = 101.641; p-value = 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านเอาใส่ใจดูแล (X₁) ด้านการประเมินผล (X₅) และด้านความจริงใจ (X₃) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 2.128 .534 และ .326 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านแก้ไขปัญหา (X₂) และ ด้านความยุติธรรม (X₄) ตามลำดับ

3) แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

พบว่า : เจ้าหน้าที่ที่พึงปรารถนาดีต่อผู้ที่มารับบริการด้วยความเต็มใจ มีมิตรไมตรี ไม่รังเกียจ พุดจาไพเราะอ่อนหวาน มีความปรารถนาให้ผู้ป่วยพ้นจากอาการที่เป็นอยู่รับบริการอย่างใกล้ชิด พุดจาสุภาพ หน้าที่ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ยึดหลักความเป็นกลางไว้วางใจไม่เอนเอียงด้วยความรัก แก้ปัญหาด้วยเหตุผล ปฏิบัติงานด้วยความภาคภูมิใจ ให้ความสำคัญกับผู้มารับบริการด้วยความเต็มใจ สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ให้ความสำคัญเป็นธรรม ความพอใจในการทำงาน ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกคน เอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน รู้จักใช้หลักธรรมมาปรับใช้

ในการบริหารงานโดยอาศัยหลักพรหมวิหารธรรมเข้าช่วยก็จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

1) ระดับการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.02$ S.D.=0.63) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความเป็นกลาง ($\bar{x} = 3.05$ S.D.=0.64) ด้านความยินดี ($\bar{x} = 3.03$ S.D.=0.72) ด้านความรักใคร่ ($\bar{x} = 3.02$ S.D.=0.42) และด้านความสงสาร ($\bar{x} = 3.01$ S.D.=0.60) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทัศน์ ประทุมแก้ว (2565) ได้ศึกษาเรื่องพรหมวิหารธรรม: หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในการบริการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย พบว่า พุทธธรรมเป็นหลักการที่เรียกกันว่า “สังฆธรรม” อันเป็นหลักคาสอนที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้โดยพระองค์เอง แล้วนำมาสั่งสอนแก่มวลมนุษยชาติให้รู้และเข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติมุ่งผลสำเร็จที่การดับทุกข์และยังเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมให้เกิดความผาสุก ดังนั้น หลักพุทธธรรมจึงเป็นแนวทางที่ดีและเหมาะสมเพื่อใช้ในการกำหนดจรรยา วิชาชีพ เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงความประพฤตินี้ดีของผู้ให้บริการแพทย์แผนไทยที่จะส่งผลกระทบต่อความ เชื่อถือและคุณภาพในศาสตร์หรือสาขาวิชาชีพในการให้บริการแพทย์แผนไทยได้อย่างถูกต้อง หลักพรหมวิหาร 4 ในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตาและอุเบกขา จึงเป็นหลักธรรมที่นำมาบูรณาการในการบริการแพทย์แผนไทย

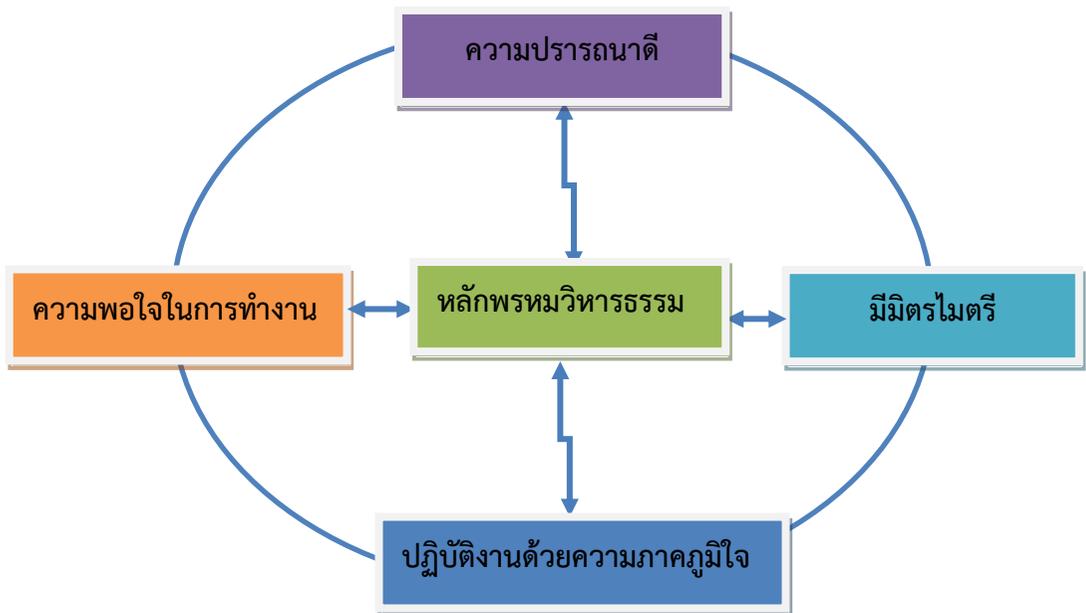
2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านเอาใส่ใจดูแล (X1) ด้านการประเมินผล (X5) และด้านความจริงใจ (X3) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ 2.128 .534 และ .326 ตามลำดับ และปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ ด้านแก้ไขปัญหา (X2) และ ด้านความยุติธรรม (X4) ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมกร ปุริโส (2561) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับวิชาชีพพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักเมตตาธรรมในวิชาชีพพยาบาล คือ การใช้หลักเมตตาธรรมในการทำหน้าที่ของพยาบาลด้วยความรัก ความ

ปรารถนาดีต่อผู้ป่วยหรือผู้เจ็บไข้และเพื่อนมนุษย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพื่อให้เขาได้รับความสุขและมีกำลังใจต่อสู้กับโรคร้ายไข้เจ็บที่เขากำลังเผชิญอยู่ เป็นการนำความรู้เชิงทฤษฎีหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ในการรักษาผู้ป่วยให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

3) เจ้าหน้าที่พึงปรารถนาดีต่อผู้ที่มารับบริการด้วยความเต็มใจ มีมิตรไมตรี ไม่รังเกียจ พุดจาไพเราะอ่อนหวาน มีความปรารถนาให้ผู้ป่วยพ้นจากอาการที่เป็นอยู่รับบริการอย่างใกล้ชิด พุดจาสุภาพ หน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ยึดหลักความเป็นกลางไว้วางใจไม่เอนเอียงด้วยความรัก แก้ปัญหาด้วยเหตุผล ปฏิบัติงานด้วยความภาคภูมิใจ ให้ความสำคัญกับผู้มารับบริการด้วยความเต็มใจ สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร ให้ความสำคัญเป็นธรรม ความพอใจในการทำงาน ใจกว้างรับฟังความคิดเห็นทุกคน เอาใจใส่อย่างเท่าเทียมกัน รู้จักใช้หลักธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงานโดยอาศัยหลักพรหมวิหารธรรมเข้าช่วยก็จะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี เวชประสิทธิ์ และคณะ (2567) ได้ศึกษาเรื่องพรหมวิหารธรรม:หลักธรรมในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง โดยการรักษา มุ่งเน้นไปที่การรักษาความเจ็บปวดและความทุกข์ทรมานแบบองค์รวม พร้อมสนับสนุนผู้ป่วยแบบประคับประคองด้วยทัศนคติเชิงบวกในช่วงสุดท้ายของชีวิต ผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลควรน้อมนำหลักธรรมพรหมวิหารธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจ มีความเอื้ออาทร และไม่เลือกปฏิบัติในการดูแลผู้รับบริการ

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของบุคลากรโรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมุ่งงบประมาณในการส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และควรส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

2) ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงพยาบาลและบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน การดำเนินงานต่าง ๆ มีความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด และควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ต่อเพื่อนร่วมงานนักบริหารต้องมีความสงสารห่วงใยคิดหาทางช่วยให้เขาพ้นทุกข์

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติงานด้วยความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น กล่าวทำ กล่าวตัดสินใจ และพึงเอาใจใส่ผู้ช่วยอย่างเต็มที่ และเจ้าหน้าที่ควรมีความเมตตา กรุณา เอาใจใส่กับปัญหาของผู้ป่วย และพึงปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบอย่างสุดความสามารถ

2) ควรหาเวลาให้คำปรึกษากับญาติผู้ป่วย ส่งเสริมบรรยากาศด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส และควรปฏิบัติงานด้วยความเสมอภาคบริการด้วยความเท่าเทียมกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร และควรทำการศึกษาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารธรรมของของบุคลากรโรงพยาบาลอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้บริหาร และควรศึกษาการประยุกต์แนวทางการปฏิบัติงานในองค์การตามหลักพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วานิชย์บัญชา.(2560). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Window. (พิมพ์ครั้งที่

12). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด สามลดา.

กิตติชัย ลาภวุฒิโรจน์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว. ใน *งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทั่วไป*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชญัญภัทร ศิรธันนโรจน์. (2559). *จิตวิทยากับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราชญา กลามฉงญ และพอลตา บุตรสุทธีวงศ. (2550). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ก. พลการพิมพ์.

ปัทมกร บุรีโส. (2561). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับวิชาชีพพยาบาล. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 34). กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาเพื่อสันติภาพ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต).
- เมธาวี อุดมธรรมานุภาพ และคณะ. (2550). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตนเอง. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- เวชประสิทธิ์ และคณะ. (2567). พรหมวิหารธรรม: หลักธรรมในการดูแลผู้ป่วยแบบประคับประคอง. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 22(1), 154 – 163.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: เจริญทัศน์.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว. (2565). พรหมวิหารธรรม: หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในการบริการแพทย์แผนไทยในสังคมไทย. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(2), 267 – 277.
- Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper & Row. pp. 202 - 204.
- Kanokon, B. Sittivongsa, B. and Kenaphoom, S.. (2021). The Policy Driving of the Community Foundation Economic Strengthening Based Civil State Approach in Nong Khai Province, Thailand. *Nat. Volatiles & Essent. Oils*, 8(5), 11790 - 11800.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York: Harper.